

ANY III.

BARCELONA 16 DE JANER DE 1904.

NÚM. 47

La Direcció, Redacció y Administració de LA DEVANTERA, desitjan bon any á tots sos subscriptors y llegidors y llibertat per Catalunya.

La germanor de costellas

QUANT dias enrera 's reuniren els concejals ab els vocals associats pera discutir els nous pressupostos, la major part dels regidors regionalistas prevalguentse de la majoria que 'ls proporcioná l'acortab dits vocals associats, jugaren una mala treta als republicans presentant per sorpresa donar ni temps als altres de revenirse del susto. A La Renaixensa no li semblá be aquesta jugada política en que 's parla de sopars pagats als vocals associats y d'acompanyaments ab cotxe á casa la ciutat per assegurar-se de que no 's desfaría el bloc que 'ls hi donava majoria, talment com si 's tractés dels bons temps de 'n Planas y Casals, y apropósit d' aixó publicá un article ahont de passada donava alguns cops d'incensar als quatre regidors dissidents de la Lliga Regionalista que no volgueren pendrer part en aquestas entremelias. Aquest article iniciá una polémica virulenta entre La Renaixensa y La Veu, que aprofitá la ocasió per tirar alguns amoretas á n' els seus dissidents que ja s' han donat per entesos y desde El Poble Catalá ab la mateixa moneda contestan.

A presència d' aquests fets cal preguntar com queda aquella germanor tant recomenada y que ningú es cuida de cumplir perque 'ls que mes en parlan son els que menos de bona fe hi creuen, y contemplant aquestas brallas un acabá de convencers de la inutilitat de proposicions com la següent aprobada en un dels darrers consells generals de la Unió Catalanista: «La Unió Catalanista, conservant sempre la propia personalitat, veurá ab simpatia als elements politichs afins sempre que aquests per medis honrats y dignes realisin actes benéficosos pera la obtenció de l' autonomia de Catalunya» perque, clar que dihent que 'ls medis que no 's veuen ab simpatia, sino que 's censuran, no son honrats y dignes s' ha justificat la conducta d' avuy, pero allavors de que serveix l' acort anterior? pera significar que 'ls que 'l proposaren eran dignes émulos dels que van descubrir el Mediterrani? perque no crech que á cap autonomista se li ocorri assegurar que li son antipátichs els procedi-

ments honrats y dignes d' obtenir l' autonomia de Catalunya. Lo que hi ha es que en aquell consell ja á molts els hi convenían certas complacencias que no s' atreviren, perque la virada era massa en rodó, á proposar clarament y per aixó esvalgueren de la fórmula anterior que no fent en si ni be ni mal, era llogich que passés ab facilitat, pero que convenientment interpretada podia servir de passera per anar al camp vehí á veure si 'ls amos eran prou taujans pera deixarhi espigolar alguna cosa.

¿Qué ha passat desde aquella época que haigín cambiat de tal manera els vents de germanor? Mes no cal que 'ns hi referim al Mars del 1903 en que 's celebrá el consell en que 's prengué l' acort de que hem parlat, sino que fets ben patents y molt mes propers encare podem citar. No ha passat pas gayre temps de la darre-ra Assamblea de la Unió en que s' aná á captar la ajuda dels elements regionalistas perque com á delegats y com á ponents intervinguessin en actes purament interns de la Unió Catalanista, y encare es pot dir que ressonan en nostres orelles els aplausos que al final d' un ditirámich discurs foren demanats en honor de tals individus, els mateixos á qui avuy La Renaixensa pega.

Talment sembla un joch de noys aquest tira y afliu-xa d' amistats y de renyinas del que no solzament en son culpables els que formen la Unió ó La Renaixensa sino que també hi tenen la seva part els que inspiren la Lliga Regionalista ó La Veu de Catalunya perque si dias enrera, com altres vegadas, han sortit en aquestos articles violents y despreciatius pera La Renaixensa y la Unió, no per aixó devém oblidar que en els meetings del període d' eleccions no han deixat els oradors regionalistas de enviar las sevas abraçades de germanor á la Unió, com sesuposa complertament desinteressadas.

Vol dir tot aixó que la serietat no es pas una condició que pesi molt en el caràcter dels directors d' aquests grupos catalanistas y que cada día LA DEVANTERA te d' alegrarse mes de viure aflunyada d' uns y altres. Separada de la Unió Catalanista per las asfinitats que ab tothom temps enrera aquesta trobava pot avuy LA DEVANTERA combatre els procediments dels amichs de La Veu sense haver de temer que aquesta pugui ferli cap retret per claudicació de procediment. Consti dons, que tot aquest paragraf de l' article Historia de petitesas que el senyor E. P. de la R. publicá dias enrera á La Veu de Catalunya no es per res pertinent á nosaltres:

Per aixó ells, guardadors de la lletra morta del nacionalisme, han mudat á cada moment nou de la creixensa catalana: van combatre las eleccions y van acabar provanhi fortuna; van fer de las Bases de Manresa un dogma sagrat, invariable, en el tons y en la forma, y han acabat derogantlas solemnement; van combatre á n' en Robert ab tots els noms de son repertori burlesch y van acabar glorificantlo y convertintse, á la seva mort, en diari de cambra de la seva familia; van rebregar l' honra política den Domenech ab histo-

rias de traicions interessadas y la seva honra professional en lo del Hospital de Sant Gil, per ara glorificarlo y fer de l' autor de la traició polaviejista, un mártir de la traició maurista... En tot, fins en els detalls ens han anat combatent avuy per lo mateix que á l' endemà ens copiavan, feyan seu y proclamavan.

Mes no 's cregui per aixó que ells, que aprofitan la vivor del nacionalisme deixín de fer menos esses que 'ls altres; desde els tractes ab en Polavieja, la fundació del Centre Nacional Catalá y fusió corresponent per fer la Lliga Regionalista, passant pel pacte de Lleyda en las diferentas alianças electorals y per molts altres fets que no 'ns prenén la pena de consignar, tot el seu camí, es ple de girangonsas y revolts entenebrits la major part de las vegadas per l' ombra misteriosa dels tractes á porta tancada. Ells diuen que las sevas actituds no son compresas y que tenen una nota fixa que es el secret de la seva unitat d' acció y aquesta nota fixa, dihem nosaltres, aquest toch que 'ls caracteriza, es un tant se m' en dona en escullir els procediments per conseguir lo que pretenen que espanta (es la concepció que tenen, integral sana y feconda de la causa catalana!) y un orgull satánich que 'ls fa parlar d' ells alabantes á tothor y mirar ab un tirat despreciatiu tot lo que á ells no pertanyi y que 'ls fa repulsius á tothom que no sia la seva colla. Aqueixa adoració del jo la tenen tant á la massa de las sanchs que ni se n' adonan dels papers ridícols que ab l' excés d' alabansas, als seus mateixos companys moltes vegadas fan representar. ¿Vol dir senyor E. P. de la R que no 'n fa un grá massa quant tracta á n' en Puig y Cadafalch y á n' en Cambó de cimals enlairats de la nostra renaixensa, concrecions altas entre las mes altas del nostre esperit y del nostre moviment nacional en las sevas formas d' intelectualitat creadora y de voluntat impulsora? Que no ho ha comprés que tothom es preguntará per quins set sous V. te de venir á representar un paper que tant be estaria á la avia d' ells quant eran petitets perque arc tant grandassots ni á n' aquesta li escauria? Que no ha calculat que las alabandesas escritas quedan y que pot venir un día que á n' aquests cimals tant enlairats, tant enlairats,.... que 's perden de vista, els hi tinga de rebaixar V. mateix l' alsària. Recordis que á n' á la mateixa Veu sortí una frase tractant d' una de las glorias mes lleigitimas de Catalunya á n' en Domenech y Montaner y que avuy, no sabém qui, encare que ho presumim, sembla que tracta de rebaixarhi uns cuants graus segons se despren d' una nota política del Poble Catalá (1) y que tot fa prevéuer que no passará gayre temps sens que, deixantse els de La Veu y del Poble Catalá (entre els qui han molts, no sabém si encare glorias lleigitimas) d' atacarse de rebot, comensin á fer els gallarets trayent á la llum del Sol una altre Historia de petitesas.

J. SANS Y OLIVERAS.

(1) Hi ha que viure previngut contra 'ls que falsejen la veritat, sien de fora ó de dintre Catalunya.

Per això a nostre benivolunt company *Lo Camp de Tarragona* li aconsellém, plens de bon efecte, que professi una fé raonable, no una fé cega. Es consell de Sant Agustí.

Perque es el cas que *Lo Camp de Tarragona*, parlant del projectat monument al Dr. Robert, ha dit en son darrer número:

«L'idea del projectista, el ferm catalanista; l'escultor J. Llimona, es representar el desiliurament de Catalunya, en quina obra magna tant ha coadiuvat l'eminent patrici».

Y això, que en llavis de qui primer ho digué era fals, trasplantat a las columnes del nostre bon company tarragoní, es senzillament un error.

Sàpiga tan estimat confrare, que l'idea del referit monument, o sia la concepció y la totalitat del projecte pertany al il·lustre arquitecte Sr. Domènec y Montaner, y que l'intervenció que en l'obra hi té l' notable artista Sr. Llimona es la d'«executor del pensament» d'altri, es dir la feina d'escultor d'imaginariu.

Y no s' molesti pas ab aquesta simple rectificació i valent periódich. Pro sabem que sa noblesa no l' deixaria ser actor d' una pobre historia de petiteses. Y massa estém segurs que les honorables plomes que l' escriuen no son capases de disressar a gracies la veritat com altres.

Mes tinga bé raonable *Lo Camp de Tarragona* y... an els que ben bé la mereixin.

PARLÉM DE GRIEG

Travall llegit per son autor en Josep M. de Sucre en la sessió íntima que celebrà la «Associació Popular Catalana» el dia 6 de Janer d'enguany.

Portats pel nostre amor a tot lo bell y sà, sia d' allà hont vulguí; a tot lo que despertí las conciencias avançant ab flayres sanitosas, venim, Cavallers de l' Ideal, a aquest redós pacífic a parlaus, sino ab la fermesa del campió, ab la bona fé de l' iniciat, d' aquest sublim cantadó de la Noruega que s' diu Eduard Grieg, digne germà de Ibsen y de Björson: a dans una idea de lo que en Grieg representa. No preteném ferne un estudi, ni una biografia: per lo primer ens manca saver; en euan a lo segon creyem qu' aytal genre d' enaltir als homes deuria abolir-se. ¿Qué signifiquen la edat, el lloch de naixensa y la guapesa o lletjesa d' un pera determinar si es autor, (autor bò, s' enten)? Hi ha homes qu' arriban a vells y son sempre joves: en cambi trobareu homes joves que son uns paràssits; obstacle a l' avenç humà, no produeixen res: son vells en el sentit denigrant de la paraula. ¡Quina pena no fan aquets xicots que s' preocupan solsament d' escoltar-se quan parlan, de llaviejar desmesuradament el cigarro satisfets de portar un traje de preu! No debem atendre a lo exterior, a la roba, al tò de veu, a la bestia. Sentiréu un cant d' àngel que us encisarà y al anar a veure qui l' modula us trobaréu ab que es una dona intensament lletja: us imaginaréu pel Paradis Perdut, que Milton tenia la vista bona, y quedareu sorpresos al sabè qu' era cego: veureu en somnis un collidor de femta repulsiu... neulit... plé de misèria, y us trobaréu ab un home, gentil de rostre, vessant salut, ab el cor net com una patena. Hem de palpar las cosas pera donar rahó, y estudiarlas ab els ulls de l' ànima. Fixeu el vostre esguart dintre d' el cervell d' un d' aquells xicots de que us parlava, y el trobareu buyt: enquimerats en que sobre l' vestit no s' hi caigui una bolva, no s' queda temps per treures les trenyines de l' esperit, y viuen per fora...

¿Qué volem dir ab tot això, d'heu?

Donchs qu' hem de ser penetrants, interioristas si cab la paraula, espiritualistas. Cal mostrar la obra avans que la persona. Enlayrem aquella per sobre de passions, femla planar ardidà enfront dels miasmes, y si en ella el nostre seny hi lleigeix quelcom generador d' entusiasmes veraders, que ns fassi remembrar joiosament las savias paraulas d' Emerson: *l' home creix de dintre a fora*, senyal que l' obra es complerta per trobarhi en ella equilibradas la bondat y la hermosor, y que nosaltres no som menos que *ls ases*: que no fem predominà l' cos.

Permetéunos unas quantas observacions més. Dispenseu-si som desligats. Voldriem poguer donar a la nostre paraula l' ayre de conversa.

Els músichs son poetas en grau eminent, son els mes cultivadors de l' esperit; allí hont l' escriptor acaba, comensa el músich: quan aquell troba la nit, aquest es a la aubada.

Pro espliquém lo que es el poeta: el poeta es el qui cerca de lo real de lo viu—dolós, alegrias—la part hermosa donantne la visió maravellosa: el qui dels dolós ne treu fortalesa, sol de la boya; el qui extreu el llevat de tots els actes per insignificants que sian, y ab paraula senzilla diu la veu del poble: no el poble cridaner, si no l' qui brega cantant y cantant triomfa. Com mes s' acostia un a la paraula dels infants, al parlar del poble, escullit d' entre lo qui entranya un sentiment de

l' ànima seva, mes penetra, mes fa sentir: mes poeta es. Pró generalment poetas y qui diu poeta diu músichs, s' en surten d' aqueixa senzillesa y frets, prenen un tò altisonant barreja de platerets y bombo: y ab llur remó enlluernan els sentits, sens deixahi rastre.

Malhaurats d' ells! Esdevenen vulgars sens adonarsen: deixan la ingenuitat—que es lo melló que hi ha—a reco: tenen per basta la conversa y se ubriacan ab la oratoria—la oratoria buyda d' un Ciceró de guarda roba: Creuen que fent soroll seran eterns y moren si bé coneuts dels cartells, desconeguts—massa poch!—pel Creador. Ja ho diu Ramon Llull: *no son bons tots els qui tenen bona fama*. L' afany de resultats materials, es el qui s' fa pecar: pensant ab l' are, perden l' avenir. Mes, els músichs qu' enclouen en si lo sagrat de la Bellesa, no bregan pel present, treballan intimament, fervents sacerdots de l' Harmonia creyent confiats en l' endemà; van d' aci d' allà fent aplega de bondats—que bondats son els cants del poble—y els estudian ab amor intens: arriba un moment que aquells cants esdevenen sang seva, y allavors es quan el músich floreix—plorosa o riallera—la cansó que es y no es del poble: en té l' ayre, l' ànima, pró da l' sagell característich del temperament que l' ha infundat: s' hi endevinan en ella els dolós o alegrias del músich que l' ha generat. Oh! l' art de dur a n' el pentàgrama la forsa anímica d' un home! el qui assolx comoure—en el sentit bell de la paraula—ab veu ben propia y clara que el poble la entengui, haurá guanyat ben bé la gloria eterna. Aborrim las bandes militars: estimém las cansons dels pagesos: aquelles s' esmunyen, deixant una impresió passatjera, morta; aquestas son la vida mateixa. Y tinguemho present: no es músich el que no fa sentir enlayrat, no es músich qui no deixonda las ànimas térbolas: qui no deixa rastre de consolació en els esperits.

En Grieg ho es de músich: es un caràcter dintre de la música: ha fet sanch de la seva sanch els cants del su poble: ha terreat molt com ens diria en Joan Alcover, y ha sortit un mestre. Si admeteu definicions, d' ell podem dirne que s' el cantayre de la claretat: es sempre ingenuu: no té efectismes; en sos *lieders*—pessas pera piano, y pera piano y cant (en te un centenar)—es tranquil com l' aygua d' un llach: tendre, suau: son mes aviat intimitats que pessas pera la munió. En sos cants patriòtics es impetuós, dionisiach. ¿Coneixeu el *Peer Gynt*? En Grieg assolx sempre la quinta essencia de l' art, ab la Naturalesa, ab la Vida: no es may deliquescent: qualsevol diria, sent com es en Grieg del país de la boya, que l' ploricó y la melangia corren per lo seu: donchs nó: hi ha en ell la claró de Provença y lo esquerr dels vascons: es assoleyat, vital, afirmatiu: se veu que la manca de sol a n' els noruechs el hi fa desitjà la claró: acostumats als hiverns rigurosos, triomfan perque a tothora tenen a dintre las visions estivals: si arribessin a assolir els jorns rohent y llarchs de sol del sur de la Espanya, no n' serian ni de valents ni de serens: com els andalusos esdevindrian decadents y així com en el pessimisme nordista per tot lo actual hi trovém el gèrmen de la Gesta Futura, l' optimisme de demà, al canviar d' ambient, ab l' optimisme dels andalusos, els noruechs ens anunciarian la mort, l' aniquilament.

Aprenem donchs en homes com en Grieg: volgüem a forsa d' amor al Intellecte, tornarnos cada dia mes infants, mes sincers, mes resplandents, mes de la terra, mes íntims, mes de cad' un, pró no ns hi petrifiquem en la claró; no ns acontentém ab lo que s' sol ens dongui: desitjemne sempre de nova, de resplandó: volgüem eternarnos en el volar, ab el peu ferm en terra.

Y ara escoltem a n' en Massó y a la seva dona que mostranos quelcom de Grieg, us faran comunicar animicament ab la Noruega.

Estasiueus en *Al bosch*. Comensen dihent suauement *l' estimo* y enclouos ab aquell final: *jo soch ben teu per tota la eternitat*. Si las vostres orelles escoltan atentas, sentireu dansar serenament las silidas y cori un sátir o quelcom de sobrenatural vol aterrarlas y ellas fugen, de sote: esparveradas; pró quan veuen allunyat el perill recreen el seu cant de serenor tranquilament tornant a na la dansa. Si en vostre esguart hi ha llum, quan en Massó us toqui la *Melodia popular* sentireu la ubriaguesa del repós, y us imaginareu un àvia com fila; l' espós cantant dolsament a la

dona estimada; la pau planant sobre la llar; y cantareu aquella mena d' oració ab que s' clou el *lieder*.

Si us plau lo moveidis, si us han encisat las danças del poble, escoltem la *Melodia noruega*; s' anuncia ab tota fortalesa el ball en la plaça major de la vila; de totas las gorjes surt una salutació a la Alegria, é hi entran a dançar las donas—sentireu els punts—y després els homes: y pren el ball una gran solemnitat termenantvosho en Grieg ab una nota no acabada que dona gran magnificència a la *melodia*; us deixa ab la mel a la boca; vol que vosaltres mateixos us la feu la continuació: que us la figureu: que la endavineu: igual sensació produeix la contemplació de Niobe de Miquel Angel, de la Sagrada Familia d' en Gaudi: un ja li plauria que fossin acabadas aytals obras, pró al ensemps li dol: si hi fossin totas no podria esplayarshi la imaginació: penetran mes tal com están: son mes infinitas.

Si s' les vostres senys están enterbolits, deixeu que us els arruixin ab *Fulla d' albu*: es tota una joguina, d' una ingenuitat maravellosa. Al escoltarla de primer entuvi, ens va vibrar com un chor d' infants que dirigit per Tasso, cantés a Eleonor—amagat dalt d' uns pins—quant ella passava pel jardí del seu palau, distreta, cullint rosas: com un chor d' aucells ab murmuris d' arcàngels.

Si trobeu que mes que l' pá y que l' foch val una cansó, atureuse a la *Marxa dels nanos*. Imagineu un fondo d' en Puvís de Chavannes y atentament seguia a Grieg: veureu avençar els follets ab saltirons d' alegria y donarse a la orgia y quedareu ullpresos devant dels enamorats que cantan dolsament l' Amor—de la font d' aygua clara que regalima fresca—y enrotllar els enamorats, embriuar l' aygua rihtensent... saltironant de joia: ningú hi pot res contra d' ells: son els follets.

¿Voleu refermar el que en Grieg es sempre consolador? Escoltem el *Semul* y la *Cansó de Solveit*. La suavitat us ulpendrà y una impresió fresca penetrarà en vostre esperit: aquell *mes prou tu tornars* es confortant, y el cant sense paraulas, aquell *Oh!.....* ab que termina la *Cansó de Solveit* en deixa rastre de l' alegria. ¡Quin ayre de serenor! ¿Coneixeu la nostre rondalla l' *Amor de las tres pomas*? Donchs igual impresió deixa. A la fortalesa penetranta del *Cigne*? ¡Quin sentiment mes gran hi ha en aquelles quatre paraulas *tu ets donchs un cigne!* S' hi veu el caminar solemniel de l' cigne, el batre suau d' alas... l' arrogancia del cigne passejantse pel seu empir: el llach d' ayguas resplandentes que besa cada nit la lluna blanca.

¿Qué s' hermos tot això! ¿no n' sentiu joia d' aquest aixecament de las nostras ànimas? ¿no us sentiu triomfadors are que parlem amicalment, sense, el tirat sech de senyo entenimentat? ¿no us sentiu batre ab mes impuls el cor y guspirejaus el cervell com una pira? ¿No val mes aixó que parlar de politica... d' escachs... que jugar a juntas?

¿Passarém per boigs? Y qué! Mellor! Semblém *Qui xots* a n' els egoistas y *Sanxos* a n' els sol *disant* generosos! Travallém pera esser independents en tots els ordres: que cada hù cerqui y trevalli el seu ideal: que sia un caràcter com ho es en Grieg dintre de la música!

Hi ACABAT.

ENGRUNAS

Per la crítica que del volum *Nos ab nos*, publicat per En Pere Aldavert, fá el setmanari *El Poble Català* conexem que no s' hi ha agradat gaire. L' apareció del llibre.

Els haurian volgut, segurament, que l' Aldavert hagués aconsellat als catalanistas l' esbojarrament polítich dels regionalistas dissidents, a fi y efecte de fer feyna *práctica*, com diuen els avesats a las bregas electorals; a n' ells els hauria agradat una obra que alabés las mixogangas portadas a cap pels *escripulosos* de l' última fornada; ells volian un himne en honor dels descubridors del *autonomista* Polavieja, y com que res d' això hi ha a n' el llibre del Aldavert, per aquest motiu, trovan que no té las *qualitats necessaries als periodistas de positiva cultura*.

Ja ho han sentit: *positiva cultura*. Per aquets pa-

nells polítics la cultura periodística no es altra cosa que saltar barranchs, fer molta fressa y canviar sovint d'idees. Un home que sempre defensi lo mateix y tingui prou sinceritat pera senyalar els perills que poden fer perdre les idees, per els polaviejistas vergonyants, es prosa baixa. La cultura del escriptor y del periodista se ha de mostrar en la varietat d'idees fent com ells han fet sempre, això es: negar avuy lo que afirmaven ahir y defensar demà tot lo contrari.

Catalanistas, avans de sortir el *General Cristiano*, renegaren del nostre programa quan aquell els oferí un escropol d'autonomia administrativa; acérrims partidaris, fa poch, de las lluytas electorals han descobert ara lo que en altre temps ja habian dit, ó sigui: que no van enlloch aquets procediments; opinió que no 'ls privarà de presentar candidatura pera veure si pescan quelcom. Això es positiva cultura.

L'escriptor ha de tenir recursos, ha de variar el repertori; no 'ls agrada a las masses llegir sempre lo mateix. Això ho saben de sobres els que amb las masses s'han fregat y d'elles n'han rebut algun coscorró.

Quan l'Aldavert vulgui l'aplausó d'aquets sabis polítics enmidonats, alabi els seus equilibris y li diran qu'és un gran periodista. Mentres els retregui el fracàs polaviejista el tindran per un escriptor vulgar y adolzenat.

El consell d'instrucció pública del districte de Carnavon (Pais de Gales) ha determinat que 's donguin las classes als noys en l'idioma de la terra, ensenyantlos hi anglés com s'ensenya una llengua estrangera.

No sabem que a n'el Parlament britànich hi hagi hagut cap cridaner que protestés d'aquest acort, degut sens dubte a que aquella gent no deu sapiguer un borrall de la pedagogia d'aquestas terras d'Espanya. Allí deuen fers el càrrech de que ensenyant a n'els xicots en la llengua familiar els coneixements que adquirixen, que son els fonamentals y necessaris per la vida, reixen, que son els fonamentals y necessaris per la vida, els obtenen ab tota claretat y precisió, per no haver de distreure las sevas tendras forasas intellectuals ab desentrenyar el garbuix de mots y giros de la llengua forastera, pero no calculan, comgent enderrerrida que tot hom regoneix que son, que es una gran ventatja sapiguer las cosas a mitjas perque aquets son els que tenen mes desprecupació per parlar ab gran desembrás y a bell ull de qualsevol qüestió, y per lo tant per manejar-se be en aquesta vida. Els que 'ns governan a nosaltres prou ho saben y per això, tots amorosos, ens fan acostumar a girar desde petits la llengua. Nosaltres, que no guardem cap rancúria a la *pérvida Albión*, voldríam que tots els que la integran disfrutesin de las nostras ventatjas y per això si de nosaltres depenguéssim tindríam una gran satisfacció en empaquetarlos hi uns quants dels personatjes ministrables per que els hi donguesin un cop de mà en això de la ensenyansa.

Sembla que cap allà a Andalusia el governador d'una d'aquellas provincies no mira ab gayre bons ulls a alguns ajuntaments compostos d'amichs de n'Romero Robledo. Aquest en conseqüència desitja que treuguin a n'aquell governador y que n'hi posin un altre que de la seva corda, a lo que s'hi oposa el marquès de Iba de la por de que aquest nou governador no girés la truya y protegís als amichs d'en Romero y perseguís a n'els seus. Això no 'ns extranya gens ni gots perque es una cosa molt comú en aquestas terras, pero sí que creyem que lo menos que podrien fer aquets subiectes es procurar guardar las formas y que aquets maneijos passessin inadvertits pels que no están en els bastidors de la política. Donchs no senyors, en Romero fa 'l repatani, es confessa ab el primer reporter que se li presenta, y envia la dimissió de president de la col·lecció del monument a Alfonso XII com a primer acte d'hostilitat al govern y de passada per servir d'entreditoch a la casa gran. Ja tenim al pare pedás de l'Azca rraga tot amolinat pregant a n'en Romero Robledo que retiri la dimissió presentada, en Pidal procurant també convèncer y tot Madrid polítich preocupat de lo que farà el president del Congrés y de lo que dirà en el discurs que deu fer al Rey la diada del seu Sant.

Aquets son els problemes d'alta política en que s'entretenen els que 'ns governan ó esperan dintre de poch governarnos y s'ha de confessar que de preparar paranyes d'aquesta mena y sapiguer ab *salero* sortejar los en són veraderament mestres. Mes entre tots, com una mena de cimal enlayrat, es destaca el mestre dels

mestres, l'home camaleón més perfecte, en Romero Robledo, símbol esplendent que sintitisa a tota aquesta politerqueria madrilenya.

Per últim en Romero s'ha dignat retirar la dimissió presentada, pero encara desde Antequera arrufa el nas a l'Azcarra.

S'ha conjurat el conflicte y podem respirar tranquils; s'ha salvat la Espanya, y el general en toisonat de poch, ja mes tranquil, podrà anar a preguntar a n'els seus principals qué desitjan per sopar.

Crónica nacionalista

TRANSVAAL

A l'hora de veure aquestas ratllas la llum pública ja reposaran en sa tomba de Pretoria, las despallas del gran patriota Krüger, pare del poble boer. Aclaparat pels desganyans, la tristesa de veure aterrada la seva obra y per sa ja avansada edad, exalá son darrer sospir a Holanda, que fou per ell com una segona patria, en contrast ab las grans potencias, qu'atribuint lo caràcter de capdevanteras de la civilisació y de la cultura, deixaren oblidada com sempre la defensa de la rahó devant la forsa, sacrificant al poble transvaalench ab lo pretext de rahons d'alta diplomacia.

Per la mateixa rahó de que la mort y enterrament d'en Krüger han passat casi desapercibuts per gran part dels qui l'aclamaren entusiastament y dels qui tan cridaren desentse en llohasans a la gran epopeya transvaalench, perque las multituds, estúpides y variables com a tals, han trobat altres motius per satisfer sos instins de bestia, es qu'en parlem per dedicar nostre tribut de respecte y admiració a la memoria d'aquesta gran ànima.

Imposant de debó, segons las noticias rebudas, fou l'acte del enterrament del insigne patrio; mes de quinze mil boers vinguts dels mes llunyanos llocs se reuniren pera donar lo darrer adeu a son antich President, y elements dispersos pel crudel vent de la fatalitat, s'aplegaren altra volta per escoltar lo missatge, que com a testament endressaba a son poble lo venerable Krüger.

En las hermosas paraulas d'aquest document, dins de la seuzileza d'expressió, s'hi veu una intel·ligencia y un gran cor, al esmentar mals de la patria, en lloch de defalliment hi ha una encoratjadora voluntat y una consoladora esperansa; en l'estil del pastor evangélich, s'hi endevina l'antich cassador de lleons.

Eus el aquí lo missatge:

«En ma tristesa y dolor, la vostra salutació qu'en foren trasmetre en nom del Congrés boer reunit a Pretoria en el Maig darrer, m'ha omplenat d'agrahiment, y de tot cor vos remercio a n'els que en lo moment d'estar ajuntats pera examinar lo present y pervindre, heu pensat en vostre antich President, demostrant aixís que no havien oblidat lo passat, que no deu perdre jamay de vista el qui desitja preveure pera l'avenir.

Busquen, donchs, en el passat tot lo que s'hi pugui descobrir de bó y de bell, pera formar vostre ideal y buscar en l'avenir la seva realisació.

Es tristament cert que gran part de lo qu'estava fet se troba reduhit al no res, destruit, aterrat, mes unint las vestras intelligencias y las vestras forasas, us será posible reconstruir lo que jau enderrocant.

Me sento aconhortat al veure regnar entre vosaltres aqueixa unió y fortaleza. No oblideu jamay lo trist presentiment qu'aqueixas paraulas tancan: «Divideix y vencerás». Feu de manera qu'aytal afirmació no puga aplicarse may de la vida al poble africà, ab lo que nostra llengua y nacionalitat viuran y prosperaran.

Viuré per veure-ho? Sols Deu ho sab. Nascut dessota la bandera inglesa, a la colonia del Cap, ja no vull pas morir sota sos plechs.

He après de resignarme a n'al·lamarh pensament d'haver de tancar los ulls en país extranger, en el desterro, sol, lluny de mos parents, de mos amichs que probablement no veuré ja may més; lluny de ma patria, hont ja probablement no tornaré a posar los peus, lluny del poble al que he consagrat ma vida, per obrirlo a la civilisació y en el que he vist desenrotllarse una nacionalitat concienta de si mateixa, mes ja m'entrié aconhortat, si puch morir ab la certesa y convicció de que l'obra comensada se seguirà, tenint tota la esperansa y confiança de que a la fi aquesta obra triunfarà.

Aixís sia! De lo pregón de mon cor vos salud a vosaltres y a tot lo poble.

S. J. P. KRUGER

Aixís sia! dihem també nosaltres; pero molt será, examinant fredament la qüestió, de que ab en Krüger, no sé n'hagi anat també a la tomba lo destí del malhau-

rat poble boer.

En efecte, hi han un grapat de circumstancias que fan dificilissima, ja que no impossible la resurrecció de la nacionalitat transvaalench.

En primer lloch la dispersió de las Repúblicas, sud-africanas, fou massa fatal, lo poder del dominador massa gran, pera esser optimistas en aquet punt. Haguéssim estat solsament subjugat lo poble boer, tiranisat si 's vol, per Inglaterra, y creuríam a ulls cluchs ab la seva resurrecció. Pero hi ha que notar que la comunitat ab tants afanyos formada, está casi del tot destruïda, escampats sos elements sa y enllà; per això en Krüger, en son manifest recomana la unió, qu'és precisament lo que manca, per malhauransa, en el poble boer.

Hi ha ademés un altre rahó de pes. Lo poble boer es impotent pera resistir la poderosa hegemonia inglesa, perque no constitueix una nacionalitat del tot formada, li manca característica de rassa, no está enrobustit son esperit pel sediment que deixan las centurias, ni constituït del tot son esperit nacional, que no ofereix una unitat, presentant com presenta com la influencia en sos diferents elements de las sevas antigas patrias. Poble d'emigrants y colonisadors, brau, decidit, laboriós, emprendor y ab todas las qualitats, la fatalitat l'aterrá massa depressa, pera poguer resistir las fent resurgir tart ó d'hora, un pensament original, una ànima nacional, que si latent en els actuals boers, no es fàcil, véusela en las vinentas generacions per mancarli los vinculs que donan una potenta literatura, un art propi, una llarga vida nacional, que no estaban encara los transvaalenchs en disposició d'obtenir, per esser solsament un poble en formació, una nacionalitat en sa infantesa.

Es clar que voldríam equivocans, y que nostres desitjos foran que 'l noble poble boer s'aisés de la postració en que jau, y formant un sol home, fes del missatge de son ex-President una profecía en bé propi y en el de la cultura y civilisació.

F. P. CURET.

DE THEATRE (1)

La prompte creació del theatre catalá lliure s'imposa. L'antich Romea amb son esquitit escenari, sa vella y pobra indumentaria y son habitual public, compost en sa majoria d'aquella gent de bé, menestrals y botiguerets afanosos de distreure un moment llur cap enterbolit pel tragi de tot lo dia, no pot donar estada a las molts manifestacions d'art que la potencia creadora de l'ànima catalana vé donant a llum en l'esplet de vida de son desveltament.

L'espirit mesquí y utilitari de qualsevol empresa particular no pot volguer; ni vol, exposarse a la enemiga de sos abonats amb produccions de novas tendencias que puguin torbar la dolsa pau dels cementirs que s'es ensenyorit de las llurs conciencias. Per això l'amich Gual se vegé obligat a crear son Theatre Intim donant sessions cuan pot y no cuan vol; per això s'fundá l'Agrupació «Avenir» que sols pot donar algún fruit molt de tart en tart; per això molts joves, seguintne l'exemple, han constituït agrupacions artísticas, desitjosos de portar son grà de sorra a l'obra magna de la resurrecció de la ànima d'un poble; per això la empresa del Romea rebutjá l'obra del jove escriptor en Joan Puig Ferrer, titllantla d'immoral, tenintse de representar en condicions no del tot apropiades per esser apreciada y molt menys per poguer acomplir sa finalitat.

Quins fabricants catalans no s'haurían vist retratats en «Els Teixidors de la Silesia»? Quants y quants burgeses barcelonins no haurían suert la pena del talló contemplant «Els Tarats»? Quantes damas d'hisendats y rentistas catalans no haurían protestat al veure's portadas a las taulas en «La Dama Alegre»?

Heus aquí donchs una de las missions del Catalanisme, conquerir lo theatre pera convertirlo en una escola de costums, complement obligat de la instrucció dels pobles, essent espill de costums y ahont puguin veure's en tota sa nuesa 'ls vicis de rassa y defectes dels hòmens, perque una volta coneguts puga cada un aplicarhi remey. Quants los adinerats de Barcelona deixaran d'esmersar sos cabals en luminarias y festas a idols de fanch y a idols cayguts, per dedicarlos a aquesta obra meritoria? Quant deixaran de prestar llur concurs a moviments pasatgers y extemporanis y a lluytas xorcas y esterils per dedicarse un xich a obras com aquestas de educació nacional? Ja fora hora de que las clases, diguemne directoras, fessin quelcom en profit de la cultura, que fins ara sembla exclusiu patrimoni del jovent y de las clases desheretadas. Més, deixant de banda aquestas consideracions diguem alguna cosa de las causas que me las han sugeridas.

(1) Retirat ja compost del número anterior per excés d'original.

trats professors continua exercint l'apostolat de l'ensenyansa catalana.

—**Patria nova.** Hem rebuda la agradable visita del primer número del periòdic nacionalista qu' acaba de publicar-se a Reus y amb el qual establím gustosos lo cambi. Retallam de son article de presentació las següents ratlles que donan idea del criteri d' aquesta simpàtica publicació reusenca:

Som, avans que tot, nacionalistes de Catalunya; aspirém a la vindicació de nostre Pàtria dintre 'l vinté segle, deixant arxivat lo antic inaprofitable i amotllant a l' època actual lo que d' ell poguem servir-nos-en; enemics del lastre, preferim brandar á llevatada que fer via de tren mixte, ont s' hi feriríam abans d' arribar al fi, per aixó deixém al d' aquí i al d' allà.

Som independents com nostres aspiracions.

Som individualistes per essencia, nacionalistes per convenciment i autonomistes per transacció.

Treballarém am fé i entusiasme per tot lo que tendeix a avivar l' ànima mitj dormida de Catalunya, i, al anunciar-ne no volém formular cap programa, puig el catalanisme com a causa nacional que s' d' un poble, es massa gran pera cabre-hi, a les planes d' n' programa. Volém, si, una Catalunya liberal i avançada que pugui marxar d' acort y donar la mà a tots els pobles lliures de la terra i que per son saber y son treball sigui per tots ells respectada.

No hi ha que dir que desitjem á «Patria Nova» llarga vida.

—**Col·legi de San Jordi.** A carrech del Director d' aquest col·legi en Francisco Flos y Calcat, s' hi donarán una tanda de conferencies de Gramàtica Catalana y de Geografia é Historia de Catalunya, las quals serán gratuïtas y comensarán lo dia 16 del corrent de 7 á 8 del vespre. Podrá concorrehi sens cap requisit, tots los alumnes dels cursos anteriors que costejaba la «Associació Protectora de la enseñansa Catalana» y pels demés que vulgan assistirhi, bastará tan sols qu' avans s' inscricen en la Secretaria de dit Col·legi, portant la recomenació d' una entitat autonomista.

—**Occitania.** Dijous dia 19 surtirá lo primer número d' aquesta revista de quina importancia podran jutjar nostres llegidors pel següent sumari:

Prosper ESTIEU y Joseph ALADERN, Lletres sobre l' espèlida d' OCCITANIA.—P. Anton d' OLVAN, Sobre la llibertat d' escriure.—Prosper ESTIEU, Flors d' Occitania.—Miquéu de CAMELAT, A la Gascogne.—Antonin PERBOSC, La Crozada.—Peire FONS, Devant la Cathédrale Sain Cécile d' Albany.—Joan PUIG FERRETER, «La Dama Alegria», escena del tercer acte.—Mossén Miquel COSTA y LLOBERA, Dies malalts.—Joan MARAGALL, Janer.—Joan PAIS, Minyonia.—Plàcit VIDAL, Cançons de la vella Espanya.—Joseph ALADERN, Moviment Catalanista.—Paul REGIN, Lo Ninarel de la Abrazucaira Catalana.—Joseph M. de SUCRE, Salutació.—Louis FUNET, Pichouno Guerre.—Prosper ESTIEU y J. A., Bolega disa.

Desitjem als companys d' «Occitania» molta sort en la publicació.

—**Canvis de domicili.** Lo Conceill Directiu del «Aplech Catalanista» 'ns comunica son cambi d' hostatje social al carrer de la Portaferrisa, número 28, pis primer. També ha quedat instalat en dit local lo «Centre Escolar Catalanista». Igualment la «Unió Catalanista» ha traslladat son domicili anant á ocupar lo pis primer de la casa núm. 15 de la Ronda de la Universitat.

Secció Oficial

Associació Popular Catalanista

Dissapte dia 21 á dos quarts de deu de la vetlla en Rómulus S. Rocamora, donará en lo local d' aquesta entitat una conferencia sobre l' tema «Methodes de critica artistich-literaria» «Exemples». L' obra escullida pera analizarla, d' acord amb els diferents methodes, es la novela «Els sots ferestechs» d' en Raymond Casellas.

Agrupació Escolar Catalanista RAMÓN LLULL

En Anton Martí Mas donará dissapte dia 21 á las sis de la tarda en lo local de la mateixa (Escudellers, Blancs, 1.ª) una conferencia sobre l' tema «Causas que motivaren la revolució de las possessions espanyolas de la América del Sud».

Establiment tipogràfic de Joseph ORTEGA.—S. Pau, 96.—Barcelona.

compendrer l' ànima immensament gran d' aquella *Dama Alegria* tan vulgar baix lo punt de vista extern. Lo final de l' obra tampoch convencé á molts no veyan la solució! hauríen preferit tal volta lo fill mort en la porta de la cambra de sa mare. No obstant llarchs aplaudiments foren lo premi que reculliren autor y actors.

Felicitem al novell dramaturch Sr. Puig y Ferrer y esperem poguer aplaudirlo ben prompte en las altres produccions que té en cartera.

D' altra obra prometerem ocuparnos, y es aquesta: «EL GENI» dels Srs. Pujal y Tintorer, y com lo promés es deute, com dihen los castellans, tenim de ferho encare que ben á pesar nostre. Es «El Geni» l' obra d' un neurotich desitjós de singularissar-se; en una barreja d' idees mal paliadas de Ibsen, Bjornson, Strinberg, Hauptmann y altres, fundan los autors una tressis; d' un desequilibrat capàs tantols de fer vulgaritats y á qui certs honors li han pujat al cap, ne fan un geni; dels amors ridicules entre un aspirant á autor y la muller del geni, ne fan un drama.

Verdaderament al sortir de la representació vareix duptar de que dita obra hagués sigut escrita en serio; més, al llegir lo prólech que 'ls autors posan al original compregui qu' anaba equivocata; es la caygada de dos escriptors de qui algun temps n' esperarem quelcom.

No volem enfondir més, ni remarcar diferents defectes que trovarem en dita obra, perque no s' puga creuer ningú que som apassionats; sols direm que dintre la falsetat de l' obra son molt ben presentadas las escenas demostrant los autors coneeixer molt bé las taulas en lo que s' refereix á las entradas y sortidas d' escena.

Los actors feren tot lo que podían donada l' obra. Lo públich com raras vegadas ben encertat en son judici; en lo primer acte caygué lo taló sens sentirse un sol aplaudiment; en lo segon degut á son final efectista s' aixecá dugas vegadas la cortina, dihent l' actor Sr. Piera que 'ls autors no s' trobaban en l' escenari; al final de l' obra s' aixecá una sola vegada l' taló á pesar de las mostrats de desagrado de la majoria.

¡Llástima de temps y energias perdudas!

R.

P. S. Lo día 13 es representá pels de la Agrupació «Avenir» lo drama en quatre actes d' Enrich Ibsen «Römsersholm», ne parlarem al número próxim.

NOVAS

Com veurán nostres llegidors en aquest número 'ns vestim amb indumentaria més llampanta, estrenem capsalera al fer la entrada en lo tercer any de nostra publicació: es aqueixa deguda al jove pintor, nostre benivolgut amic n' Antoni Ros y Güell, al qui desd' aquestas planas testimoniem nostre agraïment.

També reemprenem en lo present número la secció de «Crónica Nacionalista» que fa algún temps teníam suspesa, procurant tractar en la mateixa dels aconteixements mes importants y estat actual dels pobles que com nosaltres lluytan per reconquerir la perduda personalitat, procurant desvetllar als quins encare restan adormits.

Altres milloras tenim en projecte qu' esperém dur ben prompte á la práctica, mitjant l' ajuda material y moral dels nostres suscriptors, puig com tenim conciencia plena dels nostres actes y la voluntat no 'ns manca, sabrem seguir amb pas ferm y detretur la via empresa.

—**Associació Popular Catalanista.** Lo dia dels Reys com estava anunciat tingué lloch en aquesta entitat la sessió íntima musical dedicada al compositor noruech n' Eduard Grieg. La Sra. Maria Vila de Massó amb sa ben timbrada veu y exquisida escola de cant cautivá á la concurrencia amb las cansons que cantá d' aquells pobles del Nord que tan nos fan recordar las de nostre «Cansoner Popular». Lo mestre Joseph Massó executá amb molta justesa y colorit las que al piano estaban encarregadas, tenint d' esser repetidas entr' altres «La marxa dels nanos» «Lo Cigne» y «Cancó de Solveitg». Avans nostre company en Joseph M. de Sucre llegí un bonich treball que reproduim en altre lloch del present número. Adjuntin nostra felicitació á las molts que reberen.

—**Escola Catalana pera noys.** Aquest centre d' ensenyansa dirigit pels distingits professors companys nostres en Joaquim Paloma y en Jaume Arqué, ha traslladat son domicili del carrer de Cassador á un pis mes espayós y de millors condicions situat en el carrer de Moncada, números 31 y 33, primer pis, ahont amb la cooperació d' altres ilus-

ELS TARATS (*Les Avariés*) drama en tres actes den Brieux. S' han donat al Theatre del Circo Español dugas representacions d' aquest drama, organissadas per la Agrupació «Avenir», amb la particularitat de que fins las actrius del dit theatre s' han negat á representarla pel temor de tacar sos llabis amb la paraula «filis» com si en molts obras de las que representan no tinguessin de dir cosas molts pitjors y sense una finalitat tant enlayrada. L' obra den Brieux es mes que un drama, una conferencia posada en acció y dedicada á la humanitat al objecte d' evitar la propagació d' aquest terrible mal que junt amb la tisis, la borstaxera y altres son la veritable causa de la degeneració material y fins moral dels pobles. Un jove ataca d' aqueix mal contrau matrimoni contra l' parer d' un metge especialista en aquesta mena de malatias y al resultar son fill tarat d' aquest mal es descuberta per tota la familia l' pecat del home després d' haverlo encomanat á la dona y tal volta á algú més; veus aquí el drama, senzill més intensísim que common y fá pensar; no té la intensitat dramática del Ibsen en «Els Espectres» mes sab sortir aýrs en sa comanda sens fatigar la atenció del auditori; no es una obra apropiat per fer sentir á las multituds mes si que fá pensar als individuos, las escenas son molt ben presentadas sens ferse fadigosas al espectador, anant desarrollant l' autor son criteri amb una senzillesa y factura ben calculana per conseguir son objecte, per privar la propagació del mal, es á dir perque ningú puga dir que s' troba en aquell cas, per ignorancia. Los actors y actrius que la representaren y quins noms sentim no recordar, cumpliren com á bons, no regatejantlos, la nombrosa concurrencia qu' omplenaba per complert lo local, los aplaudiments.

Avans del drama lo Sr. Raduá doná una conferencia posant al públich en antecedents del obra.

A Fransa al representarse aquesta obra fou prohibida, aquí molts han criticat el que nostres amichs de la agrupació «Avenir» l' hagin possada en escena: ¿Perqué? ¿No es lo theatre un medi educatiu, molt superior tal volta á la conferencia y al follet ó fascicle? ¿Dones perqué no aprofitarlo? Qui no admet aquestas representacions nega la missió educadora del theatre desconeeixent per consegüent son principal objectiu.

LA DAMA ALEGRIA. Drama en tres actes den Joan Puig y Ferrer. ¿Quina llástima no disposar del espay suficient per tractar ab la deguda extensió d' aquesta prehuada joya del theatre catalá! Es «La Dama Alegria» sens cap mena de dupte la mellor obra moderna de nostre theatre; l' estudi psicológich detalladíssim del carácter de la Sra. Margalí, tota ella goig, vida, llibertat, desarallant convencions y rompent lligams de tota mena, es lo cuadro mes real que s' escrit en nostra parla; la presentació de cada un dels amors, ben diferents cada un d' ells: vulgar y orgullosa en lo del marit, en lo del criat altina, galant en lo del metje, en lo del notari atrevida, joganera en lo del marxant y en lo del fariner esclavay fan d' aquest tipu una de las mellors concepcions del modern theatre; tot aixó adjuntat á la mes estricta sinceritat d' expressió y al topament entre aquestos amors y el de mare d' ahont ne surt el drama, fan quel' obra impresioni fòndament resultant un treball acabadíssim.

Lo final del primer acte en que la *Dama* s' despren del fariner per correr á rebre al seu fill, amb lo crit de «que son tots los homens al costat del meu fill, ¡fill meu!» y el segon en que l' fill no comperent la vida de sa mare, se n' separa dihent «per nosaltres com si tu no existís» son d' una factura acabadíssima, demostrant un fondo coneixement de las taulas gens comú en qui com lo Sr. Puig comensa á escriure pel theatre.

Mes ahont tal volta l' autor se 'ns presenta mes gran y mes original es en lo final de l' obra en que la *Dama Alegria* abandonant definitivament al fill rígit y austere, se llenza de nou al pier de la vida en brassos del fariner, mentres lo fill se n' es anat ben lluny de sa llar per la temensa de que «aquell burdell l' ofegaria».

¿Perqué parlarne més, si amb lo dit n' hi ha prou per compendre l' obra! ¿Perqué dir que tota ella es un teixit de bellessas, si qui crea una concepció tant gran, no pot caurer en un defecte de construcció? ¿Perqué dir qu' es un drama real, si profundisant una mica lo veurem ab tanta frecuencia?

La excusió encarregada á la companyia que dirigeix lo Sr. Guitart y la Sra. Sala molt ajustada, sortint tots los actors ben ayrosos de son comés.

Lo públich que assistí á la primera representació, casi tot ell que s' anomena intelectual, rigué alguna volta durant lo primer acte ¡pobre! que sols ne veyá la part externa sens

LA DEVANTERA circula, igual que anteriorment *La Nació Catalana*, per medi de propagadors, que son els qui prenen un nombre determinat d' exemplars, pagantlos als següents preus:

Una acció	de 100 exemplars,	Ptas. 3'50	Per cada número, compresos gastos de correu per Catalunya
Mitja acció	de 50 »	1'80	
Un quart d' acció	de 25 »	1	
Un vuyet d' acció	de 12 »	0'50	
Un dotzau d' acció	de 8 »	0'35	

Barcelona: els mateixos preus, repartintse á domicili. —Aforas de Barcelona, 5 céntims de més per cada envió d' un ó més exemplars. —Extranger: preus dobles. —S' envia un sol exemplar al qui fassi un donatiu anyal de qualsevol import. —Pagaments á la bestreta: S' admeten sagells de correu y documents de fácil cobrança. —Es lliure la reproducció dels treballs. —No tornan els originals.